

Ziyet Eşyasına İlişkin Sorunların Yargıtay Kararları Işığında Değerlendirilmesi

The Evaluation of The Issues on Jewelry in Consideration of Supreme Court Decisions

Emrah KULAKLI*

Öz

Ziyet eşyasına ilişkin mevzuatımızda doğrudan bir düzenleme yer almamaktadır. Buna karşın, düğün münasebetiyle gelin ve damada yakınları tarafından verilen ziyet eşyalarının evlilik birliğinin sona ermesi halinde taraflara iadesine ilişkin genel hukuk ilkeleri ile çelişkiler içeren Yargıtay içtihatları, konuyu oldukça tartışmalı hale getirmiştir. Gelin veya damattan hangisinin ailesi veya davetlisi tarafından verildiğine bakılmaksızın ziyet eşyasının tümünün kadının kişisel malı olduğu yönündeki Yargıtay içtihadı, tartışmanın odak noktasını teşkil etmektedir.

Bu bağlamda çalışmamızda, öncelikle ziyet eşyasının tanımı ve hukukî niteliğine ilişkin açıklamalarda bulunulacaktır. Ardından tartışılan Yargıtay içtihatları hakkında bilgi verilecek ve hukukî sorun ortaya koyulacaktır. Son olarak ise başta Türk Medeni Kanunu (TMK.) olmak üzere ilgili mevzuatın lafzı ve ruhundan yola çıkılarak konuya ilişkin Yargıtay içtihatları değerlendirilecek ve sonuç kısmında kanaatlerimize yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ziyet, Ziyet Eşyası, Ziyet Eşyasının İadesi, Kişisel Mal, Edinilmiş Mal, Bağışlama.

Abstract

There is not any direct regulation on jewelry in our legislation. On the other hand, the Supreme Court decisions, which include various contradictions with the general law principles related to the return of jewelry given to bride and groom by their relatives due to their wedding to the parties in case of the end of the marriage community, have made the issue highly questionable. The Supreme Court decision, which indicates that the jewelry is the woman's personal property regardless of whether the jewelry is given by the family or the invitee of the bride or the groom, constitutes the focus of the issue.

In this regard, our study will make various explanations on the definition and legal characteristic of the jewelry. Then, information will be provided on the Supreme Court decisions discussed, and the legal issue will be revealed. Finally, the Supreme Court decisions on the relevant issue will be evaluated based on the letter and the spirit of the legislation especially the Turkish Civil Code, and our opinions will be discussed in the conclusion.

* Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, ekulakli@medipol.edu.tr, (ORCID: 0000-0002-4867-2629).

Keywords: Ornament, Jewelry, Return of The Jewelry, Personal Property, Acquired Property, Donation.

GİRİŞ

Evlenen kişileri hem tebrik etmek hem de çıktıkları uzun yolda onlara biraz olsun maddi destek sağlamak amacıyla takı takılması, toplumumuzda uzun süredir uygulanagelen güzel bir gelenektir. Ne var ki evliliğin sona ermesi söz konusu olduğunda, evlilik merasimi esnasında verilen bu takıların kime ait olacağı sorunu ortaya çıkmaktadır. Yargıtay kararlarına sıklıkla konu olmasına karşın ziynet eşyasının aidiyeti hususunu akademik yönden ele alan çalışma neredeyse yok denecek kadar azdır. Bir başka deyişle, evliliğin sona ermesi halinde ziynet eşyasının aidiyeti meselesi salt Yargıtay içtihatları çerçevesinde şekillenmiş, teorik bir incelemeden kaçınılmıştır. Bu çalışmada ziynet eşyasının inceleme konusu olarak belirlenmesinin sebebi budur.

Yargıtay, önüne gelen her somut olayda meselenin bir başka noktasına temas ederek içtihat oluşturduğundan, çalışma içerisinde tek bir karara yer vermek yeterli olmayacaktır. Bütün kararlara da metin içerisinde yer vermek, çalışmanın hacmini lüzumsuz yere büyütecek ve kapsam dışına çıkılmasına neden olacaktır. Bu sebeple çalışmada, öncelikle Yargıtay'ın ziynet eşyasına ilişkin verdiği kararlar özet olarak ortaya koyulacaktır. Ardından bu içtihatların, aile hukuku, borçlar hukuku, usul hukuku ile örf ve âdet bakımından yerindeliği tartışılacak ve sonuç kısmında önerilerimize yer verilecektir.

I. İçtihadın Ortaya Koyulması

A. Tanım ve Kapsam

Ziynet, altın, gümüş gibi kıymetli madenlerden yapılmış olup; insanlar tarafından takılan süs eşyası olarak tanımlanmaktadır¹. İnceleme konumuz bakımından ise, ziynet eşyasını evlilik münasebetiyle gelin ve damada verilen hediyeler olarak tanımlamak mümkündür. Bu bağlamda, bilezik, altın kelepçe, kolye, gerdanlık, takı seti, bileklik, saat, küpe ve yüzük gibi takılar, ziynet eşyası olarak kabul edilmektedir². Çeyrek altın, yarım altın, cumhuriyet altını ve reşat altını da ziynet olarak değerlendirilmektedir³. Değerli taş ve madenlerin yanı sıra, düğün merasimi nedeniyle verilen para da ziynet eşyası olarak nitelendirilmektedir⁴.

Yargıtay kararlarında, nitelik itibariyle ziynet eşyası olmamakla birlikte düğün münasebetiyle verilen bir takım taşınır ve taşınmazların da ziynet eşyası olarak kabul edildiğini görmekteyiz.

1 YILMAZ, Ejder, **Hukuk Sözlüğü**, Ankara 2011, s. 1529.

2 SAĞIROĞLU, Mehmet Şerif, **Ziynet Davaları**, İstanbul 2013, s. 3.

3 Yargıtay 3. HD, T. 13.03.2018 – E. 2016/13773 – K. 2018/2416 sayılı kararı (Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

4 Yargıtay 3. HD, T. 02.10.2017 – E. 2017/13340 – K. 2017/13119 sayılı kararı (Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

Örneğin, evlilik nedeniyle geline hediye olarak verilen bir canlı hayvan – ve onun daha sonra doğan yavrusu-, ziynet eşyası olarak nitelendirilmiştir⁵.

Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarına baktığımızda, evlilik merasiminin resmi nikâh ile sınırlandırılmadığını ve zaman unsurunun mümkün olduğu kadar genişletilme eğiliminde olduğunu görmekteyiz. Bu bakımdan yalnızca resmi nikâh değil aynı zamanda düğün⁶ ve kına merasimi⁷ sırasında verilen hediyeler de ziynet olarak nitelendirilmektedir. Hatta bunların da öncesinde, halk arasında çeyiz serme olarak kabul edilen merasim sırasındaki hediyeler de ziynet eşyası olarak değerlendirilmektedir⁸.

Netice itibarıyla, Yargıtay kararlarında ziynet olarak kabul edilen şeylerin, evlilik münasebetiyle taraflara verilen değerli taş ve madenler olduğu ve fakat bununla sınırlandırılmayacağı ifade edilebilir. Buna göre yukarıda yer verilen tanımı genişleterek ziynet eşyasını, nikâh merasimi öncesinde, sırasında veya sonrasında, evlilik münasebetiyle gelin ve damada verilen eşya olarak tanımlamak mümkündür.

B. Hukukî Nitelik

Yargıtay, evlilik münasebetiyle hediye edilen ziynet eşyalarını, TMK. m. 220 uyarınca kadının kişisel malı olarak kabul etmektedir⁹. Gerekçe ise, “*düğün merasimi sırasında takılan ziynet eşyalarının, kadına bağışlanmış sayıldığı ve karşılıksız kazandırma niteliğindeki bu armağanların, TMK. m. 220/b.II uyarınca, kadının kişisel malı olmasıdır*”¹⁰. Buna göre ziynet eşyaları edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi sırasında koca ile paylaşılmayacağı gibi, edinilmiş mal rejimi devam ederken de kadının tasarrufuna bırakılmıştır¹¹.

Bilindiği üzere, düğün merasimi sırasındaki takı töreninde, gelinin davetlilerinin geline, damadın davetlilerinin ise damada hediye vermeleri yönünde bir âdet mevcuttur¹². Ancak bunun aksi de mümkündür. Hatta kimi yörelerde âdet, damadın yakın ailesinin geline, gelinin yakın ailesinin de damada hediye vermesi şeklindedir. Buradan hareketle, ziynet eşyasının hangi tarafın ailesi ya da davetlisi tarafından verildiğinin önem taşıyıp taşımadığı sorusu akıllara gelebilir. Yargıtay, bu durum için kendisine “*kim tarafından takılırsa takılsın*” şeklinde bir içtihat geliştirerek sorunu çözme yoluna gitmiştir¹³. Bu içtihada göre, kişinin kimin davetlisi olduğuna bakılmaksızın; bir

5 Yargıtay 3. HD, T. 07.12.2017 – E. 2017/16517 – K. 2017/17309 sayılı kararı (Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

6 Yargıtay 3. HD, T. 05.03.2018 – E. 2016/11386 – K. 2018/2023 sayılı kararı (Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

7 Yargıtay 3. HD, T. 15.06.2017 – E. 2016/17067 – K. 2017/10312 sayılı kararı (Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

8 Yargıtay 3. HD, T. 22.02.2018 – E. 2016/8760 – K. 2018/1566 sayılı kararı (Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

9 Yargıtay 3. HD, T. 03.01.2013 – E. 2013/17371 – K. 2013/17050 sayılı kararı. (Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

10 Yargıtay 3. HD, T. 17.02.2016 – E. 2016/1059 – K. 2016/2017 sayılı kararı. (Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

11 Kişisel mallara ilişkin olarak bkz. ZEYTİN, Zafer, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi**, Ankara 2017, N. 349 vd.; GÜMÜŞ, Mustafa Alper, **Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m. 185-241)**, İstanbul 2017, s. 265 vd.

12 Konuyla ilgili açıklamalar için bkz. II B 2 ve II D.

13 Yargıtay 3. HD, T. 18.01.2018 – E. 2017/17245 – K. 2018/361; Yargıtay 6. HD, T. 12.05.2014 – E. 2014/3491 – K.

başka ifadeyle ziyeti veren kişinin kimin ailesi ya da davetlisi olduğundan bağımsız olarak geline verilen ziyet eşyaları, kadının kişisel malı olarak nitelendirilmektedir.

Aynı yaklaşımın, damada takılan ziyet eşyaları bakımından da sürdürüldüğü ve damada takılan takıların, bunu veren kişinin kimin ailesi ya da davetlisi olduğundan bağımsız olarak, erkeğin ziyet eşyası olarak kabul edilmesi gerektiği düşünülebilir. Fakat tam bu noktada, Yargıtay'ın “*kime takılırsa takılsın ziyet eşyalarının geline ait olacağı*” şeklinde bir başka içtihat geliştirdiğini görmekteyiz¹⁴. Bu iki içtihadın birleşiminden, “*kim tarafından kime takılırsa takılsın ziyet eşyaları kadının kişisel malıdır*” sonucu ortaya çıkmaktadır¹⁵.

Şu hâlde, evlilik münasebetiyle geline verilen ziyet eşyalarına ilaveten, damada verilen ziyet eşyalarının da tümü kadının kişisel malıdır. Bir başka deyişle Yargıtay, takıyı takan kişinin kimin ailesi ya da davetlisi olduğundan ve ziyetin geline ya da damada verilmesinden bağımsız olarak, düğün münasebetiyle takılan tüm ziyet eşyalarını kadının kişisel malı olarak kabul etmektedir. Ancak rastladığımız bir kararda, takı merasimi sırasında erkeğe takılan künyenin, – muhtemelen üzerinde ismi yer aldığı için – erkeğin kişisel malı olarak kabul edildiğini de belirtelim¹⁶.

II. İçtihadın Eleştirisi

Yukarıda ana hatlarını ortaya koyduğumuz Yargıtay içtihatları hukukî açıdan eleştiriye açık olduğu gibi, toplumdaki yaygın kanıyla da çelişki halindedir. Bu nedenle, ziyet eşyasına ilişkin içtihatları, aile hukuku, borçlar hukuku, usul hukuku ile örf ve âdet ilkeleri ışığında irdelenmesinde zaruret bulunduğu kanaatindeyiz.

A. Aile Hukuku İlkeleri Bakımından

I. Mal Rejimine İlişkin Hükümler Çerçevesinde Yöneltilebilecek Eleştiriler

Türk Medeni Kanunu m. 142 uyarınca evlenme, kanunda yer alan ifadesi ile “ *tarafların olumlu sözlü cevap verdikleri anda oluşur*”. Eşler arasındaki mal rejimi ise bu andan sonra doğar¹⁷ ve bunun öncesinde taraflar arasında bir mal rejiminden bahsetmek mümkün değildir. Zira “eş” olmaları bu an itibariyledir. Dolayısıyla, bir malvarlığı değerinin “edinilmiş mal” ve “kişisel mal” olarak nitelendirilebilmesi, ancak evliliğin kurulmasından sonra mümkündür. Mal rejimin kurulmasından önceki malvarlığı değerleri üzerinde borçlar hukuku kuralları geçerli olur ve

2014/6080; Yargıtay 8. HD, T. 26.01.2016 – E. 2015/21024 – K. 2016/1292 sayılı kararları (Kazancı Bilişim – İçtihat Bilgi Bankası).

14 Yargıtay 3. HD, T. 20.12.2017 – E. 2017/16859 – K. 2017/17965 sayılı kararı (Kazancı Bilişim – İçtihat Bilgi Bankası).

15 Yargıtay 3. HD, T. 17.02.2016 – E. 2016/1059 – K. 2016/2017 sayılı kararı: “*Kural olarak, düğün sırasında takılan ziyet eşyaları, kim tarafından, kime takılırsa takılsın, kadına bağışlanmış sayılır ve artık kadının kişisel malı sayılır.*” (Kazancı Bilişim – İçtihat Bilgi Bankası).

16 Yargıtay 2. HD, T. 22.01.2007 – E. 2006/21021 – K. 2007/101. Karar için bkz. SAĞIROĞLU, s. 230.

17 ZEYTİN, N. 219.

bu malvarlığı değeri, evliliğin kurulmasından sonra ancak TMK. m. 220/b.II kapsamında, “*mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan*” bir kıymet olarak kabul edilebilir.

Bu izahat açık bir biçimde göstermektedir ki, nikâh memuru önündeki olumlu cevaplardan önce gelin ve damada verilen ziynet eşyaları, kime takılmışsa onun kişisel malı olarak mal rejimine dâhil olmalıdır¹⁸. Özellikle gelin ve damadın ailelerinin farklı illerde olması sebebiyle birden fazla düğün merasiminin tertip edildiği somut olaylarla çok sık karşılaşılmaktadır. Bu tür durumlarda, nikâh kıyıldıktan sonra düğün yapılmış olabileceği gibi, düğünün sonrasında nikâh töreni yapılmış da olabilir. Düğün merasimi önce yapılmışsa, taraflar arasında henüz bir mal rejimi bulunmadığından, damada takılan ziynet eşyalarını gelinin kişisel malı olarak nitelendirmeye olanak yoktur. Aynı şekilde kına gecesi sırasında da taraflar henüz evli olmadıklarından, taraflar arasında mevcut bir mal rejiminden bahsetmek mümkün olmayacaktır.

Ziynet eşyasının evlilik münasebetiyle verilmiş olmasını yeterli gören Yargıtay, düğün, nikâh, kına ve çeyiz serme gibi bir ayrıma gitmeksizin, tüm olayları bir potada eritmekte ve ziynet eşyasını kadının kişisel malı olarak kabul etmektedir. Ne var ki, yukarıda da ifade edildiği üzere eşler arasındaki mal rejimi düğün merasimi veya kına gecesi ile başlamaz; evlendirme memuru önündeki sözlü olumlu cevaplar ile başlar. Sonuç olarak, bunun öncesinde geline verilen ziynet eşyaları gelinin, damada verilen ziynet eşyaları damadın olmalıdır ve bu ziynet eşyaları, taraflar arasındaki mal rejimine kişisel mal olarak dahil olmalıdır. Bu temel ayrımı yapmaksızın bir sonuca varan Yargıtay içtihatları isabetli değildir.

Öte yandan TMK. m. 220/b.II’de, herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde edilen malvarlığı değerleri de kişisel mallar arasında sayılmıştır. Öyle görünüyör ki Yargıtay, bu hükme “*meğer ki evlilik münasebetiyle verilmiş olsun*” şeklinde bir ekleme yapmıştır. Zira evlenmesi sebebiyle damada parasal bir yardımda bulunulması veya bir ziynet eşyası hediye edilmesi TMK. m. 220/b.II uyarınca damadın kişisel malı olarak kabul edilirken; bu kazandırmaların nikâh töreni sırasında yapılması halinde gelinin kişisel malı haline gelmektedir. Bu durumun hukukî olarak temellendirilmesi bir yana, mantıkî olarak izahı da oldukça güçtür. Ayrıca Yargıtay’ın konuya yaklaşımı ile TMK. m. 220 hükmünü içtihatları ile aşması, yasama yetkisini Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne bırakan ve bu yetkinin devredilemeyeceğini açık bir biçimde ifade eden Anayasa m. 7 hükmüne de aykırıdır.

Son olarak şunu da ifade edelim ki, evlilik sebebiyle gelin ve damada verilen bu ziynet eşyalarının karşılıksız kazandırma olup olmadığı meselesi de kanaatimizce oldukça şüphelidir. Bu hususa aşağıda¹⁹ ayrıntılı olarak değinilecektir. Yalnızca şunu söylemekle yetinelim: Ziynet eşyalarının karşılıksız kazandırma olmadığı kabul edilirse, bunları kadının kişisel malı olarak nitelendirmek zaten kabili mümkün değildir.

18 Bu hususta bkz. DURAL, Mustafa / ÖĞÜZ, Tufan / GÜMÜŞ, Mustafa Alper, **Türk Özel Hukuku, Cilt III: Aile Hukuku**, İstanbul 2016, N. 1091; HATEMİ, Hüseyin / KALKAN OĞUZTÜRK, Burcu, **Aile Hukuku**, İstanbul 2014, § 9 N. 32.

19 Bkz. aş. II B 1.

2. Evliliğin Genel Hükümleri Çerçevesinde Yöneltebilecek Eleştiriler

Türk Medeni Kanunu'nun genel gerekçesinde, aile hukuku alanında yapılan değişikliklerin cinsiyet eşitliğini sağlamak amacıyla yapıldığı ifade edilmektedir²⁰. Bu gerekçeye uygun olarak, erkeği aile birliğinin reisi ve temsilcisi olarak kabul eden hükümlere yer verilmemiş; bunun yerine *aile birliğini eşlerin birlikte yönetecekleri ve temsil edecekleri* kabul edilmiştir (TMK. m. 186/II; m. 188/I). Aynı şekilde TMK. m. 186/III'te *“eşlerin birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılacakları”* hüküm altına alınmıştır²¹.

Hukukî düzenleme bu olmakla birlikte, uygulama oldukça farklı yönde ilerlemektedir. Gerçekten, evin reisi olan ve bu nedenle de evliliğin ortak giderlerine katlanmanın da onun omuzlarında olduğunu kabul eden 743 sayılı mülga Türk Kanunu Medenisi'nin etkileri hâlâ tam olarak silinememiştir. Kim tarafından ve gelin ve damattan hangisine verildiği değerlendirilmeksizin tüm ziynet eşyalarının kadının kişisel malı olduğunu kabul eden Yargıtay, ziynet eşyasının evliliğin genel giderleri nedeniyle harcanması halinde de evlilik sona erdiği takdirde bunların kadına iadesi yönünde hüküm kurmaktadır²². Buna göre, düğün münasebetiyle ortaya çıkan borçlar ya da kredilerin ödenmesi²³ bir yana, ziynet eşyasının bozdurularak üremeye yardımcı tedavi²⁴ ya da ortak çocuğun tedavisi²⁵ için harcanması durumlarında dahi, ziynet eşyalarının kadına iadesi gerekmektedir. Hatta meselenin, evliliğin ortak giderlerine katılmanın çok daha ötesinde olduğu söylenebilir. Şöyle ki; ziynet eşyasının bozdurularak kadının bekârlığında kullandığı eğitim kredisinin ödenmesi örneğinde dahi Yargıtay, bu ziynet eşyalarının kadına iadesine karar vermiştir²⁶. Aynı şekilde ziynet eşyasının bozdurularak kadının umreye gittiği²⁷ ya da kendi tedavisinde kullandığı²⁸ somut olaylarda dahi ziynet eşyalarının kadına iadesine hükmedilmiştir.

20 “Değişikliklerin önemli ve oldukça büyük bir kısmı aile hukuku alanında ve özellikle kadın-erkek eşitliğini zedelediği iddia edilen hükümlerde yapılmış, böylece bütün modern hukuk sistemlerinde benimsenmiş olan ve yürürlükteki Kanunda da büyük ölçüde yer verilmiş bulunan “eşitlik ilkesi”, yeni düzenlemeyle daha da pekiştirilmiş, bu ilkeye ters düşen düzenlemelerin hepsi değiştirilmiştir.” Bkz. TBMM Tutanak Dergisi, Dönem: 21, Yasama Yılı: 3, Sıra S. : 723. Türk Medeni Kanunu'nun genel gerekçesi ile madde gerekçelerine şu adresten ulaşmak mümkündür: <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d21/c073/tbmm21073011.pdf>

21 Konuyla ilgili ayrıntılı açıklamalar için bkz. DURAL / ÖĞÜZ / GÜMÜŞ, N.841 vd. Düzenlemenin eleştirisi için bkz. HATEMİ / KALKAN OĞUZTÜRK, § 7 N.5 ve 43.

22 Yargıtay 3. HD, T. 05.11.2015 – E. 2014/21125 – K. 2015/17417 sayılı kararı (Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

23 Yargıtay 3. HD, T. 26.01.2015 – E. 2014/9491 – K. 2015/1326 sayılı kararı (Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

24 Yargıtay 3. HD, T. 12.05.2015 – E. 2014/14238 – K. 2015/8430 sayılı kararı (Karar için bkz. Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

25 Yargıtay 3. HD, T. 05.03.2018 – E. 2016/11386 – K. 2018/2023 sayılı kararı (Karar için bkz. Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

26 Yargıtay 3. HD, T. 18.01.2018 – E. 2017/17245 – K. 2018/361 sayılı kararı (Karar için bkz. Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

27 Yargıtay 3. HD, T. 03.06.2014 – E. 2014/3689 – K. 2014/8800 sayılı kararı (Karar için bkz. Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

28 Yargıtay 3. HD, T. 20.10.2015 – E. 2015/4788 – K. 2015/16227 sayılı kararı (Karar için bkz. Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

Bu kararların, ataerkil düşünce biçiminden sıyrılmak amacıyla hazırlanan meri TMK'nın ruhuna aykırı olduğu ve nimet külfet dengesini koca aleyhine bozduğu aşikârdır. Madem ki cinsiyet eşitliği söz konusudur; o hâlde eşler, evlilik birliği içerisinde ortaya çıkan masraflara ortak katılmalıdırlar. Bu masraflara katılırken tarafların kullandıkları kaynaklar ise bu tartışmanın dışındadır ve tamamen eşlerin kendi tasarruflarındadır. Bir eş bu masraflara çalışarak emeği karşılığında elde edeceği kazançla katılabilecekken; diğer eş bu masraflara pekâlâ kişisel malından kaynak sağlamayı tercih edebilir.

Mevcut Yargıtay içtihatları ile evlilik birliği içerisinde yapılan giderler için harcanan ziynet eşyalarının iadesine karar vermek, kadının birlik için yaptığı katkıyı geri almasına imkân tanımaktadır. Bu yaklaşım tarzı, “*evin intihabı, karı ve çocukların münasip veçhile iâşesi, ona aittir*” diyen eski Medenî Kanun (eMK.) m. 152 hükmüyle örtüşmektedir. Fakat bunun tesis edilmeye çalışılan kadın-erkek eşitliğini zedelediği ve “*eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılırlar*” hükmünü içeren TMK. m. 186/III ile çatıştığı görmezden gelinmemelidir.

B. Borçlar Hukuku İlkeleri Bakımından

1. Sözleşmenin Hukukî Niteliği Çerçevesinde Yöneltebilecek Eleştiriler

Yukarıda da ifade edildiği üzere Yargıtay, düğün münasebetiyle verilen ziynet eşyalarını kadına *bağışlanmış* olarak kabul etmekte ve evliliğin sona ermesi halinde kadına iadesi gerektiği yönünde bir sonuca varmaktadır²⁹. Bu noktada, Yargıtay'ın içtihadını temellendirirken dayandığı görüşün isabetli olup olmadığı üzerinde durmak gerekir.

Bilindiği üzere, kazandırıcı işlemler belirli bir amaç ile yapılır ve bu amaca “kazandırma sebebi” (*causa*) denir. Kazandırma bir borcun ifası (*causa solvendi*) ya da karşılık olarak bir alacak hakkı elde etmek (*causa credendi*) amacıyla veya karşılıksız olarak bağışlama sebebiyle (*causa donandi*) yapılır³⁰. Bir bağışlamadan bahsedebilmek için, kazandırıcı işlemin bir kimseyi karşılıksız olarak zenginleştirmek gayesiyle yapılması gerekir. Hâlbuki inceleme konumuzu da oluşturan âdet üzere hediye verilmesinin bağışlama sayılıp sayılmayacağı oldukça tartışmalıdır. Bazı yazarlar, âdet üzere verilen hediye ve bahşişleri kanunen bağışlama olarak kabul etmekteyken; öğretilerdeki baskın görüş, âdet üzere verilen hediye ve bahşişlerin, ahlâkî bir vazifenin yerine getirilmesi olduğunu ileri sürmektedir. Çoğunluk fikrine göre burada eksik bir borcun ifası söz konusudur ve edimin gayesi *causa donandi* olmayıp *causa solvendi*dir³¹. Dolayısıyla, düğün, doğum günü, sünnet gibi merasimlerde yapılan kazandırmaların, teknik olarak bir bağışlama olmadığı kabul

29 Yargıtay 3. HD, T. 17.02.2016 – E. 2016/1059 – K. 2016/2017 sayılı kararından: “Kural olarak, düğün sırasında takılan ziynet eşyaları, kim tarafından, kime takılırsa takılsın, kadına bağışlanmış sayılır ve artık kadının kişisel malı sayılır” (Kazancı Bilişim – İçtihat Bilgi Bankası).

30 Bu hususta bkz. OĞUZMAN, M. Kemal / BARLAS, Nami, **Medenî Hukuk, Giriş-Kaynaklar-Temel Kavramlar**, İstanbul 2018, s. 163 vd.; DURAL Mustafa / SARI, Suat, **Türk Özel Hukuku, Cilt I: Temel Kavramlar ve Medenî Kanunun Başlangıç Hükümleri**, İstanbul 2015, N. 1144 vd.

31 TANDOĞAN, Halûk, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, Cilt I/1, İstanbul, 2008, s. 348.

edilmektedir³². Bu açıklamalar, Yargıtay'ın içtihadını temellendirirken dayandığı görüşün isabetli olmadığını göstermektedir.

Ziynet eşyası meselesine halkın yaklaşımının da bu sonucu teyit ettiğini gözlemlemekteyiz. Özellikle kimi yörelerdeki takı töreni videolarının izlenerek takıların kimler tarafından takıldığına tespiti, takının üzerine takan kişinin not edilerek verilmesi gibi âdetler toplumumuzun birer gerçeğidir. Zira takıyı takan kişi veya ailesinin beklentisi, aynı veya muadili değerdeki ziynet eşyasının da kendilerine verilmesidir. Hatta geçtiğimiz yıl haberlere konu olan bir olayda, bir vatandaşın düğününde çeyrek altın taktığı kişinin kendi düğününe gelmemesi ve altını göndermemesi üzerine ilamsız icra takibinde bulunarak altının bedelini geri alması da, bu bakış açısını oldukça iyi yansıtan çarpıcı bir örnektir³³. Aynı şekilde bir başka vatandaş, oğlu evlenmeyince komşusuna mektup yazıp, komşu kızının düğününde taktığı çeyrek altını 7 yıl sonra geri istemiştir³⁴. Bu sosyolojik duruma ilişkin örnekleri çoğaltmak mümkündür ve bu örnekler, âdet üzere verilen ziynet eşyalarında edimin gayesinin *causa donandi* değil, *causa credendi* olduğunu göstermektedir. Bu durumda evlilik münasebetiyle gelin ve damada takılan ziynet eşyalarını da, ya daha önce verilenlerin iadesi ya da bunların daha sonra iade edileceği gayesiyle verildiği söylenebilir.

Yukarıda verilen örneklerin istisna olduğu ve istisna üzerinden bir sonuca varmanın doğru olmayacağı ileri sürülebilir. Âdet üzere verilen ziynet eşyalarının iade edilmemesi nedeniyle dava ikame edilmesi ya da takip başlatılmasına sık rastlanılmaması sebebiyle bu eleştirinin haklı olduğu da düşünülebilir. Ancak bu konuya ilişkin olayların yargıya daha az intikal etmesinin sebebi kanaatimizce kazandırmaların karşılık beklenmeksizin yapılması değil; dava ikamesi ya da takip başlatılması için ziynet eşyalarının görece kıymetsiz görülmesi ve toplumun bu meseleye bakış açısıdır. Ziynet eşyası iade edilmeyen taraf, yargıya başvurarak alacağını elde etmek yerine karşı tarafla olan sosyal ilişkilerini kesme yoluna gitmektedir. Ancak tüm somut olaylar bakımından bu sonuca varılamayacağını da belirtelim. Zira ziynet eşyası, hiçbir şekilde iade beklentisine girilmeksizin ve salt yeni evli çiftleri maddî olarak desteklemek amacıyla verilmiş de olabilir. Ancak toplumumuzda böyle durumlarla daha nadir karşılaşıldığı, buna karşın iade beklentisinin daha ağır bastığı gözden uzak tutulmamalıdır. Dolayısıyla, âdet üzere verilen ziynet eşyasında bağışlamanın aslı unsurlarından olan karşılıksızlığın, en azından somut olayların çoğunda ciddi şekilde zedelendiği söylenebilecektir.

Evlilik münasebetiyle takılan ziynet eşyalarının karşılıksız kazandırma olarak kabul edilmediği takdirde, bunların kim tarafından takıldığına tespiti gerekir. Zira bu ziynet eşyaları, somut olayların çoğunda *causa solvendi* olarak iadesi lazım gelen kazandırmalardır. Buna göre, gelinin ailesi ve davetlileri tarafından takılan ziynet eşyaları gelinin; damadın ailesi ve davetlileri tarafından takılan ziynet eşyalarının da damadın kişisel malı olarak nitelendirilmesi gerekir. Hiçbir şekilde iade beklentisine girilmeksizin verilmiş ziynet eşyalarında ise, edimin gayesi *causa*

32 GÜMÜŞ, Mustafa Alper, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Cilt I, İstanbul 2012, s. 247.

33 Haber için bkz. <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/dugunde-taktigi-altini-icra-yoluyla-geri-aldi-40973721>.

34 Haber için bkz. <https://www.iha.com.tr/haber-oglu-evlenmeyince-altini-geri-istedi-714225/>

donandi olduğundan, kazandırmayı yapan kişiden bağımsız olarak, ziynet eşyası, kazandırma yapılan kişinin kişisel malı olarak nitelendirilecektir.

Görüldüğü üzere, âdet üzere verilen ziynet eşyaları bakımından adaletli bir sonuca varabilmek için kazandırma sebebini ortaya koymak gerekmektedir. Ancak ispat zorluğu karşısında bunun pratik ve makul bir çözüm olmadığı düşüncesindeyiz. Türk Medeni Kanunu m. 222/İde, belirli bir malın eşlerden birisine ait olduğunu iddia eden iddiasını ispat ile yükümlü olduğu kabul edilmiştir. Hükmün ikinci fıkrasında ise, “Eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen mallar onların paylı mülkiyetinde sayılır” denilmektedir. Kanaatimizce, âdet üzere verilen ziynet eşyalarındaki kazandırma sebebini ortaya koymanın güçlüğü karşısında, TMK. m. 222/II hükmü önümüzdeki sorunun aşılması için de kullanılabilir. Bu bağlamda, kim tarafından ve kime takılırsa takılırsa ziynet eşyaları üzerinde eşlerin paylı mülkiyeti olduğunun kabul edilmesini, *de lege ferenda* olarak teklif ediyoruz. Teklif ettiğimiz çözüm, evlilik birliği içerisinde henüz girmiş olan eşler arasındaki kader ortaklığını pekiştireceği gibi birçok ispat sorununun da önüne geçecektir. Ayrıca bu yaklaşım, özellikle son zamanlarda yaygınlaşmaya başlayan, ziynet eşyalarının bir keseye ya da ortadaki bir sandığa bırakıldığı zarf usulü düğünler bakımından yaşanabilecek ispat sorunlarını da önleyecek, her iki eşin de hakkının korunmasını sağlayacaktır.

2. Tarafların İrade Beyanı Çerçevesinde Yöneltilbilecek Eleştiriler

Bir üst başlıkta Yargıtay’ın içtihadını temellendirirken dayandığı görüşün isabetli olmadığını, ziynet eşyasının bağışlama olarak kabul edilemeyeceği kanaatinde olduğumuzu ifade etmiştik. Bununla birlikte, içtihadın kendi içerisinde de tutarlı olmadığını ortaya koymak gerekir. Zira bağışlama, bir sözleşme olması hasebiyle karşılıklı irade beyanlarıyla kurulur. Sözleşmenin kurulmasına ilişkin Türk Borçlar Kanunu (TBK.) m. 1/II hükmü, irade beyanının açık ya da örtülü olabileceğini kabul etmektedir.

Bir kimsenin belirli bir davranışı hayatın olağan akışı içerisinde değerlendirildiğinde bir iradenin varlığını ortaya koyuyorsa, iradeyi gösteren bir hareketten (*facta concludentia*) de bahsedilir. Örneğin A’nın, nişanlısı B’ye, C ile nişanlandığına ilişkin haberi göndermesi, B ile olan nişanı bozduğunu gösteren örtülü bir irade beyanıdır³⁵. İradeyi gösteren bu hareketin önemi, inceleme konumuz bakımından şuradadır: Bilindiği üzere takı merasimi sırasında, kural olarak gelinin davetlileri geline, damadın davetlileri damada takı takar. Davetlilerin takı törenindeki davranışları, iradeyi gösteren hareket (*facta concludentia*) olarak örtülü bir irade beyanıdır ve bu iradenin muhatabı ziynet eşyasının verildiği eştir. Diğer bir söyleyişle, davetliler takı töreninde bilinçli olarak hareket etmekte ve geline ya da damada ziynet eşyası vermektedir. Hatta bu sebeple gelin ve damada ayrı ayrı takı kurdelesini takılması da bu iradeyi açıkça göstermektedir³⁶.

35 KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip, **Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme**, İstanbul 2008, s. 116 vd.; EREN, Fikret, **Borçlar Hukuku – Genel Hükümler**, Ankara 2014, s. 135.

36 Nitekim bir yerel mahkeme kararında, “tarafların düğünlerinde ayrı ayrı kuşak takarak takıların ayrı ayrı takılmış olması tüm takıların gelinin kesesine atılması gibi bir durumun olmaması nedeniyle takılar ayrı değerlendirilmiş” fakat Yargıtay, yerel mahkeme kararını bozmuştur. Bkz. Yargıtay 3. HD, T. 27.05.2015 – E. 2014/16026 – K. 2015/9622

Yargıtay'ın kabulü ise, ziyet eşyası kime verilirse verilsin, davetlilerin iradesini yok sayarak, iradenin muhatabının her halükarda kadın olduğu şeklindedir. Bu noktada, davetlilerin tamamının neden geline değil de; bir kısmının geline ve bir kısmının da damada ziyet eşyası verdiği sorusunu da Yargıtay'ın cevaplaması gerekir. Bu soruya verilebilecek makul ve mantıklı bir yanıt olmadığı kanaatindeyiz. Dolayısıyla, ziyet eşyalarını bağışlama olarak nitelendiren yerleşik Yargıtay içtihadının kendi içerisinde tutarlı olması bakımından, irade beyanının muhatabı yönünde bir ayrıma gidilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Buna göre ise, kadına verilen ziyet eşyalarının kadına, erkeğe verilen ziyet eşyalarının erkeğe ait olduğu kabul edilmelidir.

C. Usul Hukuku İlkeleri Bakımından

Ziyet eşyaları kadının kişisel malı olarak kabul edildiğinden, bunların iadesi için mal rejiminin tasfiye edilmesine lüzum yoktur³⁷. Buna göre, mal rejimi devam ederken de; bir başka ifadeyle evlilik birliği içerisinde de kadın, bunların kendisine iadesini talep edebilmelidir. Ne var ki ziyet eşyalarının iadesi, daha çok evlilik birliğinin sona ermesi ile birlikte gündeme gelmekte ve çeşitli ispat sorunlarına yol açmaktadır³⁸.

Eşler nikâhın hemen akabinde ve ilerleyen zamanlarda, başta düğün sebebiyle oluşan borçlar olmak üzere, çeşitli borçların ödenmesi için düğünde verilen ziyet eşyalarını paraya çevirmekte ve bunlarla borçlarını ödemektedirler. Mal rejiminin tasfiyesi sırasında ise, bu ziyet eşyalarının kadının rızası ile bozdurulup bozdurulmadığına ilişkin ispat sorunu ortaya çıkmaktadır. Yargıtay, bu noktada ziyet eşyalarının kadının rızasıyla bozdurulduğunu ispat yükünü erkeğe yüklemektedir³⁹. Dolayısıyla, kadının düğünde takılan ziyet eşyalarını fotoğraf, video kaydı ya da tanıkla ispat etmesi, talebinin kabul edilmesi için yeterli olmaktadır.

Bilindiği üzere Türk Medeni Kanunu m. 6 ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK.) m. 190 uyarınca ispat yükü, kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, iddia edilen vakiya bağlanan hukukî sonuçtan menfaat elde edecek tarafa aittir⁴⁰. İspat yükünü taşıyan taraf, iddiasını ispat edemediği takdirde taleplerini içeren davanın reddi gerekecektir.

sayılı kararı (Karar için bkz. Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

37 Yargıtay 3. HD, T. 03.01.2013 – E. 2013/17371 – K. 2013/17050; Yargıtay 2. HD, T. 18.4.2013 – E. 2012/24976 – K. 2013/10984 sayılı kararları (Kararlar için bkz. Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

38 Kadının ortak konutu terk ederken ziyet eşyalarını beraberinde götürüp götürmediği de Yargıtay kararlarına oldukça sık konu olmaktadır. Yargıtay bu konuda, hayatın olağan akışına, somut olayın koşullarına ve tanık anlatımlarına dayanarak bir sonuca varmaktadır. Örneğin fiziksel şiddet nedeniyle ve üzerinde gecelik kıyafetlerle ortak konutun terk edildiği bir somut olayda, kadının ziyet eşyalarını beraberinde götürmesinin olanaksız olmasından yola çıkarak bir sonuca varmıştır (Bkz. Yargıtay 3. HD, T. 12.04.2016 – E. 2015/8664 – K. 2016/5668 sayılı kararı (Karar için bkz. Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası). Yargıtay'ın bu konudaki içtihadını isabetli buluyoruz.

39 Yargıtay HGK, T. 03.07.2013 – E. 2012/6-1849 – K. 2013/1006 sayılı kararı (Karar için bkz. Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

40 Bu hususta bkz. PEKCANITEZ, Hakan / ATALAY, Oğuz / ÖZEKES, Muhammet, **Medeni Usûl Hukuku**, Ankara 2013, s. 668 vd.; YILMAZ, Ejder, **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi**, Ankara 2013, s. 1052 vd.

İnceleme konumuza dönecek olursak, ziynet eşyalarının rızası hilafına bozduğunu iddia eden ve bundan kendi lehine menfaat elde edecek olan taraf erkek değil, kadındır. Dolayısıyla bunu ispat yükünün de kadına ait olması gerekir. Nitekim ispat külfetinin eşler arasındaki mal rejimi için özel olarak düzenlendiği TMK. m. 222/I hükmünde de, belirli bir malın eşlerden birisine ait olduğunu iddia eden tarafın iddiasını ispat ile yükümlü olacağı düzenlenmiştir. Buna karşın Yargıtay, özel olarak TMK. m. 222/I ve genel olarak TMK. m. 6 ile HMK m. 190 hükümlerine bütünüyle aykırı olarak bu husustaki ispat külfetini ters çevirmiş ve kadının iddiasının yeterli olduğu görüşünü benimsemiştir. Yargıtay'ın hangi gerekçeyle bu konudaki ispat külfetini erkeğe yüklediğini anlamak mümkün değildir. Zira ziynet kadının kişisel eşyası (TMK. m. 222/I) olarak kabul edildiğine göre onun zilyetliği altında bulunması gereken taşınır eşya niteliğindedir ve kadının fiili hâkimiyeti altında bulunan eşyanın onun rızası olmaksızın harcanması, hayatın olağan akışına aykırıdır (TMK. m. 6 – HMK. m. 190). Tam bu noktada, Yargıtay'ın yerleşik içtihadına düşülen muhalefet şerhine yer vermek istiyoruz⁴¹:

“Ziynet eşyaları nitelik itibariyle rahatlıkla saklanabilen, taşınabilen, götürülebilen nev'idendir. Bu sebeple nitelikleri itibariyle kadında bulunduğu karine olarak kabul edilir. Olağanın aksini iddia eden ispatla yükümlüdür. Niteliği itibariyle davalıda bulunması gereken ziynet eşyalarının aile içerisinde ihtiyaç duyulması halinde bu eşyaları elinde bulunduran eşin rızası ile bozdurulması olağan olandır. Bu durum, Türk Medeni Kanununun 185/III ve 186/III maddeleri gereğince davacı eş için aynı zamanda bir yükümlülüktür. Bu sebeple somut olayda ispat yükü davacıya aittir. Davacı kadının, kendisine ait ziynet eşyalarının rızası dışında ve iade şartıyla elinden alınıp bozduğunu ispat etmesi gerekir. Davacı da kendisine ait olan ve kural olarak kendisinde bulunması gereken ziynet eşyalarının rızası dışında veya iade şartıyla davalı tarafından elinden alınıp bozduğunu ispat edememiştir.”

Aile hukuku açısından da yerinde değerlendirmeler içeren karşı oy yazısı, usul hukuku açısından son derece isabetlidir. Zira ziynet eşyası için TMK. m. 6 ve HMK. m. 190'da öngörülen ispat yükü dağılımının aksini düzenleyen bir hüküm de bulunmamaktadır. Dolayısıyla ispat yükü, ziynet eşyalarının rızası dışında bozduğunu iddia eden ve bundan kendi lehine menfaat elde edecek olan kadının üzerindedir. Bunun aksini kabul eden Yargıtay kararları ise hukukî dayanaktan yoksundur.

Yargıtay içtihatları karşısında, erkeğin senet ya da tanıkla ziynet eşyalarının kadının rızasıyla bozduğunu ispat etmesi gerekmektedir. Ancak erkeğin tanık konusunda da pek şansı olmadığını söylemek yanlış olmayacaktır. Zira erkeğin annesinin⁴² tanıklığına itibar edilmemekteyken, kadının annesinin⁴³ ya da kardeşinin⁴⁴ tanıklığına itibar edilerek hüküm

41 Bu karşı oy yazısı, Yargıtay 2. HD, T. 04.07.2012 – E. 2012/236 – K. 2012/18614 sayılı kararına yazılmıştır (Karar ve karşı oy yazısı için bkz. Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

42 Yargıtay 3. HD, T. 27.01.2016 – E. 2015/2539 – K. 2016/842 sayılı kararı (Karar için bkz. Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

43 Yargıtay 3. HD, T. 09.04.2018 – E. 2017/14028 – K. 2018/3703 sayılı kararı (Karar için bkz. Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

44 Yargıtay 3. HD, T. 20.11.2017 – E. 2016/7464 – K. 2017/16210 sayılı kararı (Karar için bkz. Kazancı Bilişim – İctihat Bilgi Bankası).

kurulabilmektedir. Şu hâlde boşanma davası sırasında, ziyet eşyalarını bozdururken kadının rızasının bulunduğu ilişkin imzalı bir belgeye sahip olmayan erkeğin, her halükarda ziyet eşyalarını aynen yahut nakden kadına iade etmek mecburiyetinde olacaktır.

Şunu ifade etmek gerekir ki, kadına yönelik şiddet ve pozitif ayrımcılık gerekçeleriyle Yargıtay tarafından böyle bir refleks geliştirilmiş olabilir. Hatta kadını himaye eden bu bakış açısı ile, evlilik birliği sona erdikten sonra kadının en azından belirli bir süre hayatını idame ettirmesi ve yeni düzenini kurmasına imkan tanınması hedefleniyor olabilir. Böyle dahi olsa – yukarıda çeşitli yönleri ile gerekçelendirildiği üzere hukukî olarak varılan sonucun adalet duygusunu zedelemesi bir yana-, bu himaye edici refleksin amacına ulaştığını söylemek mümkün değildir. Zira toplumsal gerçekler göstermektedir ki şiddet mağduru kadınlar, kocalarından kurtulabilmek adına ziyet eşyası da dâhil sahip oldukları tüm malvarlığı vermek pahasına evlilik birliğini sonlandırmaya ne yazık ki çoktan razıdırlar. Dolayısıyla Yargıtay uygulaması, bu amacı sağlamaktan da uzaktır.

D. Örf ve Âdet İlkeleri Bakımından

Ülkemizde ve doğu toplumlarında sıklıkla rastladığımız takı âdetinin kökenleri, bundan 4000 yıl önce Anadolu'da yaşamış Asurlulara kadar uzanmaktadır⁴⁵. Bilindiği üzere gelinin ve damadın ailesi ile düğün merasimine katılan davetliler tarafından genellikle altın takmak veya para vermek suretiyle gerçekleştirilen bu âdetin amacı yeni evli çiftlere maddi destek sağlamaktır.

Düğünlerde takı takmak, tekrarlanma ve zorunluluk inancı unsurlarını taşımasına rağmen, bu geleneğe riayet etmemenin hukuken bir yaptırımı yoktur. Dolayısıyla takı takmak bir örf ve âdet hukuku kuralı olmayıp; bir örf ve âdettir⁴⁶. Bu âdetin çalışmamız kapsamında önem arz eden yönü ise, bu takıların kime ait olacağıdır.

Toplumumuzdaki yaygın kanaat, merasimi tertip eden tarafın, merasim için yapılan harcamaları karşılamak amacıyla ziyet eşyalarına da sahip olacağı yönündedir. Örneğin, kına eğlencesini gelin ve ailesi düzenlediğinde bu merasimde verilen ziyet eşyalarının geline ve ailesine ait olacağı yönünde bir kabul mevcuttur. Buna karşılık düğünün damat ve ailesi tarafından tertip edilmesi halinde bu merasimde verilen ziyet eşyalarının damat ve ailesine ait olacağı yönünde bir yaygın bir kanı mevcuttur.

Bir yerel mahkemenin, önüne gelen somut uyuşmazlık için kolluk marifetiyle tespit ettirdiği örf ve âdet de vardığımız bu sonucu teyit etmektedir⁴⁷. Ne var ki, Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, bu örf ve âdeti görmezden gelmekte ve düğün, nikâh ve kına ayrımı yapmaksızın, bütün ziyet

45 Bu hususta bkz. BAYRAM, Sebahattin / KUZUOĞLU, Remzi, "Takı Takma Âdetinin Eski Asur Toplumundaki İzleri", *Cahit Günbattı'ya Armağan*, Ankara 2015, s. 29 vd.

46 VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet, *Türk Medeni Hukuku*, İstanbul 1948, s. 49.

47 Yerel mahkemenin kolluk marifetiyle yerel örf ve âdeti tespit ettiği, bunun ülke genelindeki âdet ile de uyumlu olması nedeniyle, erkeğe takılan takılar bakımından davanın reddi yönünde hüküm kurduğu, Yargıtay 3. HD, T. 08.03.2018 – E. 2016/13442 – K. 2018/2229 sayılı karar içeriğinden anlaşılmaktadır (Karar için bkz. Kazancı Bilişim – İçtihat Bilgi Bankası).

eşyalarını kadının kişisel malı olarak kabul etmektedir. Söz konusu içtihat, toplumdaki yaygın kanıdan açıkça ayrılmaktadır. Öte yandan, konuya ilişkin pek çok yayınlanmış Yargıtay kararının bulunması da sorunun büyüklüğüne işaret etmektedir. Zira genellikle Yargıtay'ın gerekçeli bozma kararları yayınlandığından, bir konuda yayınlanmış Yargıtay kararlarının çokluğu, mahkeme uygulamasının da sorunlu olduğuna delalet etmektedir⁴⁸.

Bununla birlikte, Yargıtay'ın tüm dairelerinin bu örf ve âdeti görmezden geldiğini de söyleyemeyiz. Nitekim Yargıtay 6. Hukuk Dairesi, ziynet eşyası hususunda bir âdetin bulunup bulunmadığının araştırılması ve buna göre bir sonuca varılması gerektiğini hüküm altına almaktadır. Öneme binaen kararın ilgili kısmına burada aynen yer vermekteyiz⁴⁹:

“Mahkemece kim tarafından ve kime takılırsa takılsın düğünde takılan tüm ziynetlerin davacı kadına ait olduğu kabul edilmiş ise de davalı koca tarafından kendisine takılan ziynetlerin kendine ait olduğu yönünde savunma mevcuttur. Menkul bir şeyin zilyedi onun maliki kabul edilir. Medeni Kanununun 1. maddesi gereğince hâkim kanunda hüküm bulunmayan hallerde örf ve âdet gereğince karar verme yetkisine sahiptir. Taraflar zilyetlik karinesinin aksini her türlü delil ile kanıtlayabilir. Bu sebeple mahkemece, tarafların oturduğu ya da geldikleri çevre itibarıyla düğünde damada takılan ziynetlerin de geline ait olup olmadığı hususundaki örf ve âdetler tespit edilerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde eksik inceleme ile karar verilmesi doğru olmadığından hükmün bozulması gerekmiştir.”

Yukarıda yer verilen karar kanaatimizce isabetli olmakla birlikte, Yargıtay 3. ve 6. Hukuk Daireleri arasında bir görüş ayrılığına da yol açmıştır. Bu görüş ayrılığının bir İçtihadı Birleştirme Kararı ile giderilmesi ve ziynet eşyalarının, kim tarafından kime takılırsa takılsın edinilmiş mal olarak kabul edilmesi, en makul sonuç olacaktır.

SONUÇ

Yargıtay kararları incelendiğinde, ziynet eşyasının kıymetli maden ve taşlarla sınırlı olmadığı, düğün münasebetiyle eşlere verilmesinin, ziynet olarak nitelendirilmek için yeterli olduğu görülmektedir. Aynı şekilde, bu eşyanın nikâh, düğün ya da kına merasimi sırasında verilmesi de önem taşımamaktadır. Yargıtay, kim tarafından kime verilirse verilsin, ziynet eşyalarının kadına bağışlanmış sayıldığını ve bu nedenle de kadının kişisel malı haline geldiği görüşündedir.

Çalışmamız, Yargıtay'ın bu kabulünün birçok yönden eleştiriye açık olduğu hususundadır. Bu bağlamda taraflar evlenmeden önce verilen ziynet eşyalarının da sanki taraflar arasında evlilik akdi kurulmuş ve bir mal rejimi mevcutmuş gibi değerlendirilmesi yerleşik Yargıtay içtihadına yöneltilebilecek en ciddi eleştirilerdendir. Öte yandan Yargıtay'ın, kadının ziynet eşyasının – kutsal bir malvarlığı imişçesine – bozdurulmasına müsaade edemeyeceği yönündeki ön kabul

48 Bu yerinde tespit için bkz. ŞENER, Oruç Hami, “Tereke Temsilcisi Atanmasına İlişkin İlke ve Esaslar”, *Journal of Yaşar University*, 2013, S. 8, s. 2551.

49 Yargıtay 6. HD, T. 05.04.2012 – E. 2012/1561 – K. 2012/5415 sayılı kararı (Kazancı Bilişim – İçtihat Bilgi Bankası).

de dayanaksızdır. Bununla birlikte, açık bir kanun hükmü olmamasına rağmen ispat yükünü de erkeğin omuzlarına yüklemesi, kadının şahsi harcamalarında dahi erkeği ziynet eşyasının iadesine mecbur etmesi, kabul edilebilir değildir.

Gelin ve damada kim tarafından verilirse verilsin ziynet eşyalarının kadına bağışlanmış sayılması, bu ziynet eşyasını veren kişilerin iradesine de aykırılık teşkil etmektedir. Zira davetliler ziynet eşyasını rastlantı neticesinde değil bilinçli olarak gelin ya da damada vermektedir. Takıların her halükarda kadının kişisel malı olarak kabul etmek, âdet üzere bu hediyeyi erkeğe veren kişinin yerine geçmek demektir.

Toplumumuzun ziynet eşyasına bakış açısı, yerleşik içtihattan bütünüyle farklıdır. Kanaatimizce Yargıtay'ın bu konudaki içtihatları, cinsiyet eşitliği ve eşlerin aileyi birlikte yönetmesi ilkelerini benimseyen ve bu yönde önemli değişiklikler getiren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu sonrasında bakış açısını güncelleyememesinden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla mevzuatın lafzı ve ruhu ile çelişkili kararlar verilmeye devam edilmektedir.

Bu sebeplerle, Yargıtay'ın bu konudaki yerleşik içtihadına katılmıyoruz. Kanaatimizce, adaletli bir sonuca varabilmek için bu ziynet eşyasını verenin hangi saikle hareket ettiğinin tespiti gerekmektedir. Fakat bu saiklin tespiti oldukça güçtür. İşte bu sebeple, TMK. m. 222/II hükmü aracılığıyla, kim tarafından ve kime takıldığına bakılmaksızın, ziynet eşyaları üzerinde eşlerin paylı mülkiyete sahip olması gerektiğini *de lege ferenda* olarak teklif ediyoruz. Belirtelim ki, bu teklif eşler arasındaki evlilik birliğini ve dayanışma ruhuna pekiştirecek nitelikte bir çözüm olduğu gibi birçok ispat sorunun da önüne geçecektir.

KAYNAKÇA

- BAYRAM, Sebahattin / KUZUOĞLU, Remzi:** “Takı Takma Âdetinin Eski Asur Toplumundaki İzleri”, Cahit Günbattı'ya Armağan, Ankara, 2015, s. 29 vd.
- DURAL, Mustafa / SARI, Suat:** Türk Özel Hukuku, Cilt I: Temel Kavramlar ve Medenî Kanunun Başlangıç Hükümleri, İstanbul, 2015.
- DURAL, Mustafa / ÖĞÜZ, Tufan / GÜMÜŞ, Mustafa Alper:** Türk Özel Hukuku, Cilt III: Aile Hukuku, İstanbul, 2016.
- EREN, Fikret:** Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Ankara, 2014,
- GÜMÜŞ, Mustafa Alper:** Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Cilt I, İstanbul, 2012.
- GÜMÜŞ, Mustafa Alper:** Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m.185-241), İstanbul, 2017.
- HATEMİ, Hüseyin / KALKAN OĞUZTÜRK, Burcu:** Aile Hukuku, İstanbul, 2014.
- KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip:** Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme, İstanbul, 2008.
- OĞUZMAN, M. Kemal / BARLAS, Nami:** Medenî Hukuk, Giriş-Kaynaklar-Temel Kavramlar, İstanbul, 2008.
- PEKCANITEZ, Hakan / ATALAY, Oğuz / ÖZEKES, Muhammet:** Medenî Usûl Hukuku, Ankara, 2013.
- SAĞIROĞLU, Mehmet Şerif:** Ziynet Davaları, İstanbul, 2013.
- ŞENER, Oruç Hami:** “Tereke Temsilcisi Atanmasına İlişkin İlke ve Esaslar”, Journal of Yaşar University, 2013, S. 8, s. 2551 vd.
- TANDOĞAN, Halûk:** Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Cilt I/1, İstanbul, 2008.

VELİDEDEOĞLU, H. Veldet: Türk Medenî Hukuku, İstanbul, 1948.

YILMAZ, Ejder: Hukuk Sözlüğü, Ankara, 2011.

YILMAZ, Ejder: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2013.

ZEYTİN, Zafer: Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, Ankara, 2017.